

ФОРМУЛАР

за достављање предлога и сугестије за измену и/или допуну

ПРЕДЛОГА СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ДО 2030. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ЗА ПЕРИОД 2021-2023. ГОДИНЕ

Молимо да коментаре унесете за члан на који имате примедбу, са навођењем конкретних предлога за измену и/или допуну. Имајући у виду да предлог измена у наративу документа подразумева и измене у Акционом плану, молимо Вас да сваки предлог пропратите и предлогом активности и показатеља исхода и резултата, као и предлогом потенцијалног извора финансирања!

Попуњен формулар потребно је послати на e-mail адресу: strategija2030@mpn.gov.rs

У email subject поруке потребно је да наведете „Предлог стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године“

Датум:

Место:

ПРЕДЛАГАЧ:

Име и презиме	Урош Шуваковић
Установа/институција	Универзитет у Београди - Учитељски факултет
Email адреса	uros.suvakovic@uf.bg.ac.rs

НАЧЕЛНЕ ПРИМЕДБЕ И ПРЕДЛОЗИ. Треба променити назив стратегије у **Стратегија развоја васпитања и образовања у Републици Србији до 2030.** Ово из разлога научне доследности, пошто је појам васпитања шири од појма образовања и пошто се већи део стратегије односи на васпитно-образовне (предшколске и основно-школске установе), а само део који се односи на средње школе се односи на образовно -васпитне установе. ВШО нису васпитне, већ образовно-научне и научно-истраживачке установе. Осим тога, и скамом стратегијом је предвиђен ојачање васпитне улоге у смислу да "образовно-васпитне установе треба да имају важну јавну и културну функцију, а неопходно је реafirмисати и ојачати њихову васпитну улогу". Тај принцип треба афирмисати од назива Стратегије.

2. Подржава се интенција да средње образовање буде обавезно. Ако је осмогодишње основно образовање било тековина југословенског социјализма из 50-их година XX века, онда је неопходно да у 3 деценији XXI буде учињен корак унапред проглашавањем средњег образовања обавезним. Аргументација о Уставу као препреци се не чини довољно снажном, будући да Устав тако нешто не забрањује; он само каже да је средњошколско образовање бесплатно. Интересантно је како тако изричита уставна норма није била препрека за отварање читавог низа приватних гимназија и средњих школа, које не почивају на меценарству, већ искључиво на профиту. Да ли је то противуствано?

3. Међу стручне сараднике у школама обавезно би требало укључити социологе. Ово је веома важно, зато што су они једини компетентни да решавају групне односе и проблеме које постоје унутар вршњачких средина, колектива, проблеме маргинализованих итд. будући да се рад педагога и психолога усмерава ка појединцима, а социолога ка групама. Друго је питање да ли је нужно у свакој школи имати и педагога и психолога и социолога као сарадника, али би рационалном организацијом било могуће ову сарадничку мрежу увезати у општем интересу ученика, школа и породица.

4. Кроз читав текст се провлачи термин који су прихватили овдашњи педагози и психолози, а реч је о *целоживотном образовању*. У српском језику постоји реч *доживотно образовање*, и тај би термин требало да буде коришћен кроз читав текст.

5. На стр. 14 се као један од успеха апострофира увођење образовно-васпитног рада у гимназијама по програму интернационалне матуре – *International Baccalaureate Diploma Programme* у три веома значајне српске гимназије. Можда аутор ових примедба не разуме сврху увођења ових програма, али се нужно намеће идеја да они припремају српску децу да иду да се школују у иностранство. Дакле, просечни српски обвезник плаћа да се деца имућних у Србији припреме за студије у иностранству које ће им платити њихови богати родитељи! И то у тренутку када је главни проблем Србије "одлив мозга". Од ових програма би требало под хитно одустати као друштвено штетних. Циљ Србије треба да буде да школује децу за своје потребе, а не за извоз.

6. На нивоу предшколског васпитања и образовања наведене су два битна одударања: разлике у обухваћености ПВО међу локалним самоуправама и такве разлике када су у питању ромска деца. Постоји, међутим, и трећа важна разлика: она на лини урбано-рурално. Деца из руралних подручја су минимално обухваћена ПВО, што је последица и патријалхалних облика понашања, али се то мора исправљати у наредном периоду.

7. Тачна је констатација из Стратегије да "само повећање броја доктора наука не осигурава и квалитет докторских студија". Зато је потребно предузети мере у правцу измена Закона о високом образовању и, у том склопу, измене дефиниције докторске дисертације која је сада "завршни рад на трећем степену студија". Потребно је вратити се на дефиницију да је докторска дисертација резултат *самосталног и менторски надзираног истраживачког рада кандидата, чији резултати пружају одређени допринос развоју науке*. Потпуно је нереално законско решење да докторске студије трају 3 године (толико су раније трајале магистарске студије), већ је потребно у старту дуплирати максимална број година, при чему прве две године треба да служе за полагање испита, а остале за спровођење истраживања и израду докторске дисертације. Истраживање за потребе докторске

дисертације треба да буде темељно и студиозно, а не производ компилаторства. С тим у вези потребно је и асистентима оставити бар 3 пута 3 године асистентског мандата, како би могли да истовремено обављају сараднички посао у настави и баве се истраживачким радом за потребе писања докторске дисертације.

8. Депопулација Србије носи бројне негативне последице, али једна од њих може да се претвори у предност: ако се већ смањује број студената, нека се повећа удео буџетских студената, и то на сва три нивоа студија. Није реално да је у најтежим годинама (деведесетих прошлог века) скоро 3/4 студената бивало на буџету, а да је данас испод половине (в. DOI: [10.5937/socpreg53-23765](https://doi.org/10.5937/socpreg53-23765) стр. 977)

9. Тврдњи изнетој на стр. 22 Стратегије да "Очекује се да програми за иницијално образовање наставника одговоре на захтеве образовања за 21. век, ослањајући се на научна сазнања из области психологије, педагогије и методике, савремене тенденције у образовним политикама и педагошкој пракси" **потребно је додати и ослањање на научна сазнања из области социологије**. Наиме, потпуно није прихватљиво да се за наставничка занимања врши припрема кроз учење предмета од којих ниједан не спада у групу социолошких, у ситуацији када се као главне тачке сарадње у погледу образовања и васпитања одређују школа - породица - заједница (локална и шира друштвена). Ова два последња елемента (породица и заједница) свакако нису покривена наведеним групама предмета, па је неопходно увести и социологију и бар неке њене дисциплине (увод у социологију, социологију васпитања и образовања, социологију породице). Једино тако ће будући наставник стећи представу о онима на релацијама три субјекта важна за процес васпитања и образовања. С овим у вези требало би размислити и о издвајању ових предмета из курикулума редовних студија (што се сада захтева стандардима НАТ-а) и формирању специјалистичких (или мастер) студија - наставник одређеног предмета или, још боље, наставник одређене групе предмета, где би се стицале одговарајуће компетенције. Са 51 ЕСПБ колико односе ППМ предмети + 3x3 ЕСП на педагошке праксе на ОАС+3 ЕСПБ стручне праксе на 4. години ОАС + 3 ЕСПБ стручне праксе на МАС + 6 ЕСПБ педагошке праксе на МАС, заправо се читатва једна година "губи" на припрему за будућу професуру, а човек је дошао да студира социологију пошто хоће да се бави истраживањем јавног мњења или да ради у апарату политичке странке или неке НВО итд. Дакле, ово би требало издвојити из курикулума - у корист стручних предмета - и поставити као неку врсту надоградње за оне који се запошљавају у просвети (изузетак је наравно школовање учитеља и васпитача, будући да је њихова професија јасно просветно дефинисана).

10. Генерално, кроз читав документ провејавају "наставничке компетенције", "настава" итд. у вези са ВШУ, а да се при том наука и научна истраживања на факултетима готово и не помињу. Тзв. *teaching faculty* је најгора врста факултета, која врши само трансфер знања, без истраживачких могућности. Србија ако жели да напредује мора да развија истраживачке универзитете, та истраживачка компонента мора да дође до изражаја посебно на докторским студијама, јер је управо то она "изврсност" која краси наше младе и даровите људе, омогућајући им да развију своје таленте..

1. ПРЕДЛОЗИ И ПРИМЕДБЕ У ПОЈЕДИНОСТИМА:

Назив поглавља	Опис постојећег стања и препознати правци даљег развоја, стр 23.
Предлог за измену и/или допуну	Обезбеђивање подршке центрима при универзитетима и/или факултетима матичним за област образовања за развој и реализацију програма

	образовања за професију наставник на српском и на језицима националних мањина
Образложење	Матичност факултета је избачена из Закона о високом образовању још 2005. Било би лоше овде је поново увести на мала врата, јер би то могло да проузрокује многе проблеме.

Назив поглавља	Визија развоја образовања у Србији, стр. 30
Предлог за измену и/или допуну	Високо образовање треба да директно доприноси одрживом развоју праведног друштва, заснованог на знању и иновацијама, развоју културе, технологије и критичког мишљења ,
Образложење	Жути текст би требало да се измени редослед , те да гласи: развоју критичког мишљења, културе и технологије. Технологија доприноси само техничком напретку, модернизацији и то техничкој модернизацији, а критичко мишљење води ка друштвеном прогресу који је свеколик. Научити некога да критички мисли значи обезбедити научни напредак земље и, последично, друштвени напредак; научити некога да користи неку технологију значи бити сигуран у наредних десетак година, а после следи нови технолошки трансфер или технолошко заостајање. Зато је овде редослед важан: да се истакне критичко мишљење као основа друштвеног напретка.

Назив поглавља	Посебни циљ 1.7, стр. 42
Предлог за измену и/или допуну	Развој и унапређивање језичких компетенција деце, ученика и одраслих треба да буде приоритет, као и неговање позитивног става према српском језику и књижевности, како у Републици Србији, УБАЦИТИ: земљама у региону , тако и у дијаспори.
Образложење	Бивше југословенске земље никада нису сматране дијаспором, а баш у том смислу постоји иницијативан за стварање јединствених уџбеника који би покривали материју српског језика, што свесрдно подржавамо.

Назив поглавља	Посебни циљ 1.7, стр. 42
Предлог за измену и/или допуну	ДОДАТИ НОВИ ПАСУС: Република Србија ће успоставити заштиту јавног интереса у погледу објављивања уџбеника из области српског језика и књижевности, историје и географије за све разреде основних и средњих школа, на начин да ће то овлашћење поверити јавном издавачу.

<i>Образложење</i>	Једино јавни издавач не приступа са становишта профита, већ са становишта обезбеђења јавног интереса. Нетачне интерпретације чињеница које су се провлачиле кроз уџбенике из ових области, доводиле су до недопустивог непознавања важних елемената националног идентитета (песника и њихових дела која су проласвила српску културу, извртања историјских чињеница, мапа са нетачно уцртаном територијом Србије итд).
--------------------	--

<i>Назив поглавља</i>	Посебни циљ 2.2: Унапређена релевантност високог образовања на националном и међународном нивоу, стр. 48
-----------------------	---

<i>Предлог за измену и/или допуну</i>	ТЕКСТ: Тежиће се и повећању учешћа садржаја који се односе на предузетништво у студијске програме. ЗАМЕНИТИ СА: Тежиће се повећању учешћа садржаја који се односе на националне науке, друштвено-хуманистичке науке, идентитарне науке
---------------------------------------	---

<i>Образложење</i>	Неспорно је да је потребно обезбедити остваривање предузетничке компонентне у оним професијама које се школују за то. Та "предузетничка компонента" извире из скоро сваке реченице ове Стратегије. Међутим, једнако тако, а можда и важније, је неопходно обезбедити подршку ХУМАНИСТИЧКОЈ И ПРОСВЕТИТЕЉСКОЈ КОМПОНЕНТИ у свим професијама. Није прихватљив високообразован човек који грешу у падежима и слабо говори српски језик, макар он био стручњак за машинство; ако су истраживања констатовала да је слабо знање српског језика чак и код високообразованих, то значи да српски треба да буде академско-општеобразовни предмет на свим факултетима. Приметна је тенденција елиминисања социологије, чак и са студијских програма на којима се традиционално изучавала и где се курикулум без ње не може ни замислити (неки од учитељски факултета, неки од економских факултета итд); то представља директну супротност опредељењу да се негује критичко мишљење, будући да се ради о науци којој је критичко мишљење главно оруђе. Осим тога, како се може замислити интелектуалац у XXI веку који нема баш никаква знања о друштву, друштвеним процесима, специфичностима локалне друштвене заједнице, који не разуме шта је држава и како се она разликује од друштва, који није научио да уочава социјалне неједнакости, не разуме улогу медија у савременом друштву итд.
--------------------	---

<i>Назив поглавља</i>	Посебан циљ 2.3, стр. 50
-----------------------	--------------------------

<i>Предлог за измену и/или допуну</i>	Приступиће се и развоју модела вредновања ваннаставних активности студената. Под ваннаставним активностима подразумеваће се свако релевантно ангажовање студента које није предвиђено студијским програмом, а за које се додељује студенту одговарајући број ЕСПБ бодова у складу са обимом ангажовања и одредбама правилника који уређује услове и поступак вредновања ваннаставних активности студената. ЕСПБ бодови се уписују, заједно са описом активности и периодом у коме је активност обављана, у додатак дипломе. Они нису кумулативни са ЕСПБ бодовима који се стичу у оквиру уписаног
---------------------------------------	---

	<p>студијског програма и не узимају се у обзир приликом рангирања студената код уписа школске године или виших нивоа студија.</p> <p>ЖУТО ИЗОСТАВИТИ И ЗАМЕНИТИ СА: У оквиру ових активности на првој години студија студенти су обавезни да се баве неким спортом у организацији Универзитета, односно високошколске установе и на тај начин остварују предвиђене бодове, а под надзором лица која су завршила одговарајуће факултете. На другој и старијим годинама ове активности се могу диверсификовати.</p>
<i>Образложење</i>	<p>Увођењем обавезног спорта на прву годину студија постиже се: а) брига о здрављу студената; б) унапређује се универзитетски спорт. Подсећамо да су оваква решења постојала пре више деценија, али су онда укинута, док у САД и данас постоје. С друге стране, ови бодиви треба да се кумулативно рачунају, али се предмети наравно не оцењују. И садашња законска решења допуштају по 3 ЕСПБ на свакој години у ову сврху, али због различитих разлога то није примењено. Дакле, просто треба осмислити мере и обезбедити средства за примену ове већ постојеће могућности.</p>

<i>Назив поглавља</i>	Механизам за спровођење СРОВРС 2030 и начин извештавања о резултатима спровођења
<i>Предлог за измену и/или допуну</i>	Међу чланове радне групе уврстити: један представник Заједнице учитељских факултета и један представник Српске академије образовања.
<i>Образложење</i>	<p>Читав један део Стратегије се односи на потребу ревизије силабуса за школовање учитеља и васпитача, па је стога неопходно учешће представника Заједнице учитељских факултета у тој ревизији (КОНУС може делегирати било кога са бројних факултета, тако да најпозванији би могли да остану изван дешавања). С друге стране Српска академија образовања је "удружење грађана које организује, развија и подстиче научно-истраживачки рад у области образовања, усмерен на теоријско и емпиријско истраживање образовања као друштвене делатности, научних и наставних дисциплина од значаја за унапређивање образовања", која своје чланство бира на основу реферата који се подносе на основу научних критеријума, те је у том смислу генерално најпозванији субјект да учествује у раду на имплементацији ове Стратегије.</p>